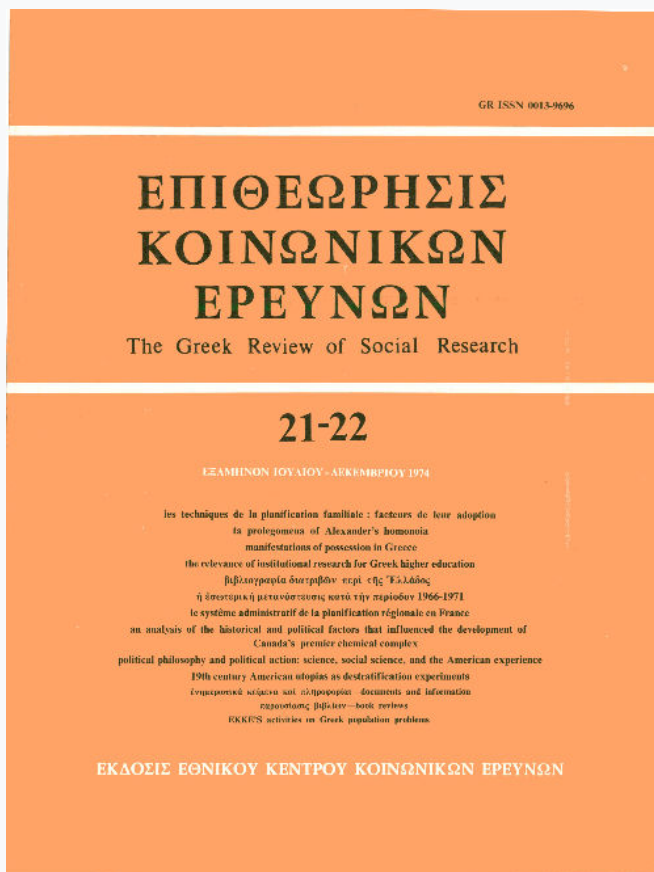

The Greek Review of Social Research

Vol 21 (1974)

21-22

**Russel Bernard, Ανθρωπολογικά θέματα
μετάφρασις υπό Άννης Μ. Στογιάννου**

Γρηγόριος Γκιζέλης

doi: [10.12681/grsr.237](https://doi.org/10.12681/grsr.237)

Copyright © 1974, Γρηγόριος Γκιζέλης

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

To cite this article:

Γκιζέλης Γ. (1974). Russel Bernard, Ανθρωπολογικά θέματα μετάφρασις υπό Άννης Μ. Στογιάννου. *The Greek Review of Social Research*, 21, 297. <https://doi.org/10.12681/grsr.237>

«προϋπήρχαν του ναζισμού» και ως εκ τούτου «δέν ήταν σφωβινιστικά», θά πρέπει να παρατηρήσουμε ότι ο ρατσισμός και ο σφωβινισμός, χαρακτηριστικά γνωρίσματα του ναζισμού, δέν είναι χιτλερική ανακάλυψη. Ίδιαίτερα στην περίπτωση της Τουρκίας αυτό πολύ καλά τό γνωρίζουν κυρίως οί 'Αρμένιοι. Γι' αυτό θά μού επιτρέψω ό κ. Κιτσικίς νά παρατηρήσω ότι ο «Παντουρκισμός», όπως έξ άλλου και κάθε «Παν-δόγμα», είναι αναγκαστικά, μαζί με όλα τά άλλα, και ρατσιστικός και άπρόκαλοτα έκπαικτικός. Γιατί άραγε ή τουρκική περίπτωση νά αποτελούσε εξαίρεση; Έπί πλέον οί φιλοгерμανικές τάσεις της τουρκικής διπλωματίας και ο θαυμασμός των Τούρκων για τά γερμανικά πρότυπα οργανώσεως δέν εκδηλώνονται με την εμφάνιση του ναζισμού. Οί Τούρκοι ύπηρεξαν σύμμαχοι των Γερμανών στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο και ή έναρξη του Β' Παγκόσμιου Πολέμου βρήκε γερμανικές στρατιωτικές άποστολές στην Τουρκία και τουρκικά στρατιωτικά κλιμάκια στη Γερμανία, που έργάζονταν μέ σκοπό των έκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη του τουρκικού στρατού.

δ) Όσον άφορά την αξιολόγηση του έργου του Tekin Alp, όπως όδηγησε δέν συμφωνώ με τον κ. Κιτσικί. Άν ύπάρχουν άντιρρήσεις για την περικοπή από τό κείμενο του Alp, τόν όποιον ό κ. Κιτσικίς θεωρεί όργανο της δικτικής προπαγάνδας και έπομένως προκατειλημμένο έναντιον των Τούρκων, δέ παρακαλέσω τόν κ. συνάδελφο νά καταφύγη σέ άλλη πηγή, τουρκική αυτή τη φορά, στον καθηγητή της πολιτικής έπιστήμης Kemal Karpat (Turkey's politics), ό όποιος άσφαλός δέν μπορεί νά κατηγορηθή για «άντιτουρκισμό».

Τέλος, θά ήθελα νά προσθέσω ότι τό θέμα του τουρκικού εθνικισμού, επειδή άπεται άμεσα ζωτικών προβλημάτων του έλληνικού έθνους, είναι ένα θέμα που παρουσιάζει σοβαρές δυσκολίες στον κάθε έρευνητή που θά θελήση νά τό αναλύσει άντικειμενικά. Η ύπερβολική μίσος έννοια όπως τό ύπερβολικό μέρος εύκολα καταλήγουν σέ ύποκειμενικές αξιολογήσεις και εσφαλμένα συμπεράσματα. Παραδέχομαι ότι ή ήγεςία και των δύο χωρών δέν μπόρεσε στον παρελθόν νά δημιουργηθή τό κατάλληλο κλίμα συνεργασίας για την έπιλυση κατά τρόπο ειρηνικό των τόσων προβλημάτων που άπασχόλησαν τις δύο χώρες. Η έλληνική ήγεςία φέρε φυσικά ένα μεγάλο μέρος της εύθύνης. Δέν είμαι όμως έτοιμος νά συμφωνήσω με όποιονδήποτε ίσχυρισθή ότι ή τουρκική κυβέρνηση δέν έχρησιμοποίησε τον τουρκικό εθνικισμό, της μορφής που γνωρίζουμε στό άρθρο μας, άντιπροσωπευτικό ή όχι, για νά παιζή τό διπλωματικό της παιχνίδι στις δυσκόλες στιγμές του πολέμου και άργότερα στό θέμα των Στενών και της Κύπρου. Σέ περίοδοι κρίσεως είναι αυτό το είδος ό εθνικισμός,

έξτρεμιστικός, ρατσιστικός, έκπαικτικός, που χρησιμοποιείται από τις κυβερνήσεις για την έκπλήρωση των σκοπών τους. Αυτό βέβαια δέν είναι πάντα εύκολο, όπως απέδειξε ή πρόσφατη έλληνική περίπτωση. Στην περίπτωση πάντως της Τουρκίας, ή πολιτική ήγεςία της χώρας αυτής, μέχρι στιγμής τουλάχιστον, φαίνεται νά χρησιμοποιή τά σύμβολα και τις ιδέες του τουρκικού εθνικισμού μέ έξαιρετική μαεστρία, προς έφελος φυσικά του τουρκικού έθνους.

ΠΑΝΤΑΖΗΣ ΤΕΡΛΕΗΣ, Ph. D.

'Επιστημονικός Συνεργάτης ΕΚΚΕ

*

Russel Bernard, *Άνθρωπολογικά Θέματα*, μετάφραση υπό Άννης Μ. Στογιάννου, 'Αθήνας: Έκδόσεις Α. Καραβία, 1971, σ. 68.

Τό μικρόν αυτό βιβλίον περιλαμβάνει μίαν σειράν διαλέξεων αι όποιαι εδόθησαν υπό τον συγγραφέα, καθηγητή της Άνθρωπολογίας, εις τους φοιτητάς των Πανεπιστημίων Άθηνών, Θεσσαλονίκης και Πατρών.

Η σύνθεσις του άκροατηριου, αποτελουμένου εκ σπουδαστών της Βιολογίας κυρίως, επηρέασε προφανώς τό περιεχόμενον των διαλέξεων, αι όποιαι αποτελούν εισαγωγή εις την φυσικήν ιδίαν ανθρωπολογίαν.

Τό βιβλίον αποτελείται εκ τεσσάρων κεφαλαίων. Εις τό πρώτον κεφάλαιον «Εισαγωγή εις την Άνθρωπολογίαν», ό συγγραφέας περιγράφει τά όρια της κοινωνικής ή πολιτιστικής ανθρωπολογίας, της άρχαιολογίας, της γλωσσολογίας και της φυσικής ανθρωπολογίας, των τεσσάρων δηλαδή κλάδων της Γενικής Άνθρωπολογίας, ή όποια έχει ως βασικόν άντικείμενον μελέτης την «κουλτούραν» ενός λαού.

Εις τό έπόμενον κεφάλαιον (2. Θέσις του Άνθρώπου εις την Τάξιν των Πρωτευόντων, 3. Παλαιοντολογικά Δεδομένα της Έξελξεως του Άνθρώπου, 4. Περι Άνθρωπίνων Φυλών) ό συγγραφέας εισάγει τον άναγνωστην εις βασικά θέματα της φυσικής ανθρωπολογίας, εκθέτων συγχρόνως μεθοδικώς την στροφην του ενδιαφέροντος των ανθρωπολόγων από την βιολογικήν εξέτασιν του ανθρώπου εις τό προϊόν «του διαλόγου μιάς ανθρωπίνης κοινωνίας και του περιβάλλοντός της», δηλαδή της «κουλτούραν».

Λόγω της έμφάσεως ή όποια δίδεται εις την φυσικήν ανθρωπολογίαν, κλάδον άπασχόησε γνωστόν εις τό ελληνικόν κοινόν, τούτο έστέρηθη της ευκαιρίας μιάς βαθύτερας γνωριμίας της κοινωνικής ή πολιτιστικής ανθρωπολογίας,

δηλαδή μιάς επιστήμης πολύ γνωστής εις τον ευρωπαϊκόν και αμερικανικόν χόρον, άγνωστού όμως εις την Έλλάδα. Η πολιτισμική ανθρωπολογία έχει ακαδημαϊκήν ζωήν ενός αιώνος περίπου. Προφανώς εκ παραδρομής τοποθετείται, εις τό βιβλίον, ή γένεσις της εις τά μέσα του εικοστού αιώνου (σ. 19).

Η ανθρωπολογία είναι ή κατ' έξοχήν επιστήμη ή όποια επιχειρεί νά έπιλύση τάς δυσκολίας της έννοιολογικής μεταφοράς ένός όρου από μίαν γλώσσαν εις την άλλην. Η μεταφράστρια άντιμετώπισε τό πρόβλημα αυτό μέ σχετική επιτυχίαν. Προβλήματα όπωσδήποτε εδημιούργησεν ή απόδοσις του όρου culture διά της λέξεως «κουλτούρα». Η λέξις culture έχει διά τούς ανθρωπολόγους σημασίαν διάφορον εκείνης ή όποια έγινε άποδεκτή υπό τών κοινωνιολόγων-όπαδόν της θεωρίας της μαζικής κοινωνίας. Εις την Έλλάδα, ή απόδοσις του όρου culture διά της λέξεως κουλτούρα άπηχεί κοινωνιολογικάς και ανθρωπιστικάς έννοιάς. Η χρησιμοποίησις όμως της ίδιας λέξεως διά την απόδοσιν και της ανθρωπολογικής έννοιάς της culture είναι δυνατόν νά προκαλέση προβλήματα κατανοήσεως. Τό γεγονός ότι ή λέξις «κουλτούρα» είναι ακατάλληλος διά την απόδοσιν του όρου culture φαίνεται και εκ τούτου ή μεταφράστρια αναγκάζεται νά αποψόση τό έπίθετον cultural διά της λέξεως «πολιτιστικός», δημιουργούσα ούτω σύγχυσιν εις τόν μη ειδικόν άναγνώστην, ό όποιος άδυνατεί νά κατανοήση ότι ή λέξις «πολιτιστική» χρησιμοποιείται ως έπίθετον του όυσιαστικού «κουλτούρα».

Έδω πρέπει νά σημειωθή ότι ούτε τό έπίθετον «πολιτιστική», ως προδιοριστικόν της ανθρωπολογίας, άποδίδει όρθως την έννοιαν cultural, δεδομένου ότι έχει έντονον έννοιολογικήν άπόχρωσιν όηλοτικήν της ικανότητος προς τί, ή όποια έλλείπει από τόν άγγλικόν όρον.

Έν πώση περίπτωσηίς ή ως άνω επιμελημένη έκδοσις άποτελεί σπουδαίον βοήθημα όχι μόνον διά τών Έλλήνων φοιτητήν της Βιολογίας αλλά και διά τών άναγνώστην μέ γενικά ανθρωπολογικά ενδιαφέροντα.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΓΚΙΖΕΛΗΣ, Ph. D.

'Επιστημονικός Συνεργάτης ΕΚΚΕ

*

Grossin William, *Η έργασία και ό χρόνος* (Έρρίον, Διάρκεια, Ρυθμός). Παρίσι, έκδ. «Άνθρωπος», 1969.

Ό W. Grossin, Καθηγητής της Κοινωνιολογίας εις τό Πανεπιστήμιον του Nancy της Γαλλίας, άσχολείται μέ θέματα άφορρόντα εις την έργασίαν και την